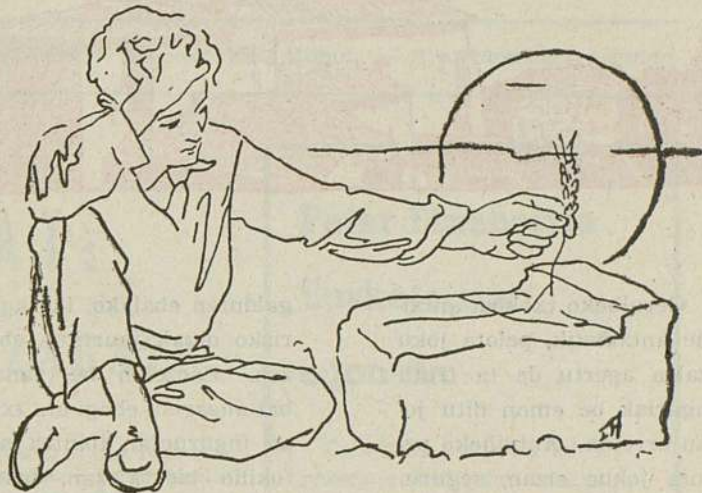

Deabru - labarra

Mañari'n, "Deabru-labarra" izeneko labar aundi bat dago. Arri-mokil ori, Urkuleta'tik Saibi mendira goazala, eskuma-aldeko baso aundiaren ganean dago. Labarra, aundi--aundia ta jauskera txarrekoa da. Ori dala-ta, ez gorantz, ez berantz, ez alborantz bertatik inortxo be ezin igaro daiteke, beko trokara buruz-aurrera jausi bagarik.

Aren ingurutik igaroten gareanetan, gauza bat ikusten dogu bertan: labarraren erdian marra batzuk dagoz, burdia igarokeran txirringak itzi oi dabezan ezaugarriak lakoxe lerrotxoak.

Marra bakanok dirala-ta, gure erritxoan labar orretzaz inun diran ipuiñak kontatzen dabez. Ona emen orretariko ipuin bat edo bi.

Eta ori esanda beste bagarik, burditxoari berantz bultza eginda, ume gaisoa beeko troka sakonera jaurti eban. Ume errukarria bertan illik gelditu zan. Gero, urrengo egunetan, sai pilloak, laiñoa-beera jatsita, umetxoaren gorpu samurra jan eta jan egin eben.

Sorgin ankerrak be, baiña txarto egiñaren ordaiña —edo obeto esateko, zigorra—, antxe bertan izan eban.

Biamoneko goizaldean, sorgin gaiztoa, Untzillaitz'era begira, zeruko izarrak zenbatzen asi zan; eta, orretan ziar-duala, Artzate'ko landatik agertu zan adar aundidun ari errime batek, topekada aundi bat emonaz, labarra-beera jaurti eban. Eta aren gorpuan be, saiak ase ta bete egin ziran. Sai areik, euren moko zorrotzak sorgiñaren gorpuan sartu baiño len, adar aundidun ariak urrengo esakun au abestu ei'eban:

Ik ari, nik iri...
ez egin gatzik iñori.

III

Bariku illuntze baten, Txilibristo, Urkule-erdiko etxagun zaarra, Saibi-aldeetik asto aundi bat aurrean ekarrela etorri zan. Eta Deabru-labarra'ren inguruan, Txilibristo'k astoari abots sendoz auxe esan eutsan: "Iñõ! Arre, demoniñuoi!" Eta orduan, labar goienetik "alde txarrekoak" txaloak jo eutsoezan. Biraoa jaurti ebalako, "alde txarreko" areik txalotu ta goratu egin eben|

Txaloak entzun ebazanean, Txilibristo'k ikaraldi errimea artu eban; geiago ezifian ikaratu zan. Eta gure gizona, basoa-beera arinka asita, arnasoska baten etxeratu zan, bere kolkorako iñoala: "Ene Jaungoikoa! Leku onetik urten nok! "Iño" ta olako berba motzik geiago ez nik... ezta "demoniñorik" be egundo ez yoat esango... "Alde txarrekoak" poztuteko gauzarik be ez yoat egingo... Olakorik!"

Eta Txilibistro Urkule-erdiko etxagunak, sutondoko aulki zaar baten jesarrita, olako berbak damuz esaten, gau oso-oso igaru ei'eban.

Aurrerantzean, barriz, aren agotik ur gardena lako berba garbiak bakarrik isurten ei'ziran, Deabru-labarra'ko jazokuna egunero gogora ekarten ebalaa...

I

Bein, Ganoste-menditik, gizon bat burdi-bete iraz etorren, deadarka ta zantzoka, "aida, gorri!" ta "aida, zuri!" esanez.

Alako baten, burdiak bide-ertzean laprazt egin ebalako-edo, idi, burdi ta ira bili-bolaka mendia-beera joanez, beko errekaraiño jausi ziran.

Ori ikusirik, gizona asarre-bitsetan jarri zan; eta goiak eta beak amurruz izentatua, erderazko berba zantar bat esanez, birao aundi bat jaurti eban.

Onetan, betik gorantz, deabru batzuk agertu ziran; eta, deabru bildurgarri areik, idi ta burdi ta gizon, guztiak batera artuta, labarra-gora eroan ebezan. Orduan, ango deadarra, ango zaratea!

Deabruak, txartez gorri-gorri jantzita ei'egozan; eta oiñetan, burdiñazko zapata gogorrak ei'eukezan...

II

Beste bein, sorgin dotore batek, umetxo bat burditxo baten ganean labarra-gora ta labarra beera erabilili eban, eguerdiko amabietan eguzkiak bialtzen eban beroa artzen.

Sorgin-sorgintxo,
sorgin-sorgintxo,
txarri-txarrito,
txarri-txarrito.

Ori entzunda, sorgiña asarrez jarri zan; eta begirakada zorrotza jaurtiez, amorruez beterik umeari auxe esan eutsan:

Ume gaizto, ume gaizto:
oa berantz, baba-lasto.